

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SILIADIN protiv FRANCUSKE

(članak 4.)

Presuda od 26. srpnja 2005. godine

Povreda članka 4. (zabrana ropstva i prisilnog rada)

ČINJENICE

Podnositeljica, Siwa-Akofa Siladin, državljanka je Togoanske Republike, rođena 1978. godine i živi u Parizu.

U siječnju 1994. godine, gđa D., francuska državljanka togoanskog porijekla, dovela je u Francusku podnositeljicu, koja je u to vrijeme imala 15 i pol godina. Gđa D. je obećala da će podnositeljici regulirati imigrantski status i organizirati joj obrazovanje, dok će joj podnositeljica za uzvrat održavati kućanstvo dok ne zaradi dovoljno da gđi D. vrati dug za avionsku kartu. Podnositeljica je zapravo postala neplaćena sluškinja gđi i g. D, koji su joj oduzeli i putovnicu.

Negdje u listopadu 1994. godine gđa D. je "posudila" podnositeljicu prijateljima, g. i gđi B. kako bi im pomogla oko kućanskih poslova i pričuvala djecu. Trebala je ostati samo nekoliko dana dok gđa B. ne rodi. Međutim nakon rođenja djeteta, gđa B. je odlučila zadržati podnositeljicu. Postala je "pomoćnica za sve" koja je radila od 7.30 h ujutro do 10.30 navečer svaki dan, bez ijednog slobodnog dana, dajući joj posebnu dozvolu da ode na misu određenim nedjeljama. Podnositeljica je spavala na madracu na podu u dječjoj sobi i nosila je samo staru odjeću. Nikada nije primila plaću već je od majke gđe B. primila dvije novčanice od 500 franaka koje odgovaraju iznosu od 76,22 EUR.

U srpnju 1998. godine podnositeljica se povjerila susjedi koja je o tome obavijestila Odbor protiv suvremenog ropstva (Committee against Modern Slavery), koji je slučaj prijavio nadležnom državnom odvjetništvu. Pokrenut je kazneni postupak protiv g. i gđe B. za nezakonito stjecanje besplatne odnosno nedovoljno plaćene usluge od ranjive ili zavisne osobe, kazneno djelo u smislu čl. 225-13 Kaznenog zakona te zbog prisiljavanja te osobe na rad ili na život u uvjetima koji vrijeđaju ljudsko dostojanstvo, kazneno djelo iz članka 225-14. Kaznenog zakona.

Optuženi su osuđeni pred prvostupanjskim sudom, između ostalog i na 12 mjeseci zatvora, no oslobođeni su dana 19. listopada 2000. godine u drugom stupnju po žalbi. U presudi od 15. svibnja 2003. godine žalbeni sud u Versaillesu, kojem je predmet naknadno proslijedio kasacijski sud, utvrdio je da su g. i gđa B. krivi što su podnositeljicu, ranjivu i ovisnu osobu,

prisilili na neplaćeni rad, no također je utvrdio da njezini uvjeti rada i života nisu bili ispod ljudskog dostojanstva. Slijedom rečenog, naložio im je da plate podnositeljici iznos od 15 245 EUR na ime naknade štete.

U listopadu 2003. godine radni sud je dodijelio podnositeljici iznos od 31 238 EUR koji je uključivao dug za plaću.

POSTUPAK I SASTAV SUDA

Zahtjev podnositelja, upućen 17. travnja 2001. godine proglašen je djelomično dopuštenim dana 1. veljače 2005. godine. Dana 3. svibnja 2005. godine održana je rasprava u zgradi Europskog suda.

PRIGOVOR

Pozivajući se na članak 4. (zabrana ropstva i prisilnog rada) Konvencije za zaštitu ljudskih prava, podnositeljica je prigovorila da joj francusko kazneno zakonodavstvo nije omogućilo dovoljnu i djelotvornu zaštitu protiv "služenja" u kojem je bila držana ili da barem protiv prisilnog i obvezujućeg rada kojeg je morala obavljati i koje ju je u praksi učinilo robom u domaćinstvu.

ODLUKA SUDA

Primjenjivost članka 4. i pozitivna obveza koja iz njega proizlazi

Sud je utvrdio da članak 4. Konvencije sadrži jednu od osnovnih vrijednosti demokratskog društva koje tvore Vijeće Europe. Riječ je o jednoj od odredbi Konvencije u odnosu na koju činjenica da se država suzdržala od povrede zajamčenog prava nije dovoljna da se zaključi da je ispunila svoju obvezu. Ono nameće državi pozitivnu obvezu, koja se sastoji u donošenju i djelotvornoj primjeni kaznenog prava prema kojem se djelovanje u smislu članka 4. smatra kažnjivim djelom.

Povreda članka 4.

Sud bilježi da, osim Konvencije, brojni međunarodni ugovori imaju cilj zaštititi ljudsko biće od ropstva, služenja te prisilnog ili obvezatnog rada. Parlamentarna skupština Vijeća Europe ističe da, iako je ropstvo službeno zabranjeno već više od 150 godina, "ropstvo u domaćinstvu" zadržalo se u Europi i tiče se tisuće ljudi od kojih su većina žene. U skladu sa suvremenim standardima i trendovima u tom području, Sud je utvrdio da države imaju obvezu penalizirati i kažnjavati svako djelovanje kojem je cilj dovesti osobu u situaciju suprotnu članku 4.

Kako bi se opisalo stanje u kojem je podnositeljica bila držana, Sud je utvrdio da je gđica Siliadin protiv svoje volje, godinama bez prekida, radila besplatno za g. i gđu B. Podnositeljica, koja je u to vrijeme bila maloljetna, protuzakonito je boravila u stranoj zemlji u strahu da će je uhititi policija. Osim toga, g. i gđa B. održavali su taj strah i držali je u uvjerenju da će joj status biti reguliran. U takvim okolnostima, Sud je smatrao da je gđica Siliadin bila podvrgnuta prisilnom radu u smislu članka 4. Konvencije.

Sud je potom trebao utvrditi je li podnositeljica bila zadržana u statusu ropkinje ili služavke.

U odnosu na ropstvo, iako je podnositeljici oduzeta osobna autonomija, dokazi nisu upućivali da je bila držana u ropstvu u pravom smislu, odnosno da su g. i gđa B. ostvarivali izvorno pravo vlasništva nad njom, čime bi je sveli na status objekta. Slijedom rečenog, Sud je smatrao da se ne može smatrati da je gđica Siliadin držana u ropstvu u tradicionalnom smislu tog pojma.

Što se tiče služenja, ono se smatra obvezom pružanja usluga pod prisilom, i povezano je sa pojmom "ropstva". U tom smislu, Sud je utvrdio da je nametnuti prisilni rad podnositeljici trajao 15 h na dan, sedam dana u tjednu. Kad ju je u Francusku doveo očev rođak, gđica Siliadin nije odlučila da će raditi za g. i gđu B. Kao maloljetnica, nije imala prihoda, bila je ranjiva i izolirana i nije imala sredstva za opstanak osim onih u domu g. i gđe B, u kojem je dijelila dječju sobu.

Podnositeljica je u potpunosti bila u milosti g. i gđe B, budući da su joj papiri oduzeti i da joj je bilo obećano da će joj biti reguliran imigrantski status, što nikada nije učinjeno. Osim toga, gđica Siliadin, koja se bojala da će je uhititi policija, nije imala slobodu kretanja niti slobodno vrijeme. Uz to, kako nije išla u školu, usprkos obećanju danom njezinom ocu, podnositeljica se nije mogla nadati da će se njezina situacija poboljšati i potpuno je ovisila o g. i gđi B.

U takvim uvjetima, Sud je utvrdio da je gđica Siliadin, maloljetna u relevantno vrijeme, bila zadržana kao sluškinja u smislu članka 4.

Prema tome, Sudu je ostalo da procijeni je li francusko zakonodavstvo osiguralo podnositeljici dovoljnu zaštitu u svjetlu pozitivne obveze koju ima Francuska u smislu članka 4. U vezi s tim, Sud primjećuje da je Parlamentarna skupština izrazila žaljenje u svojoj Preporuci 1523(2001) "da niti jedna od članica Vijeća Europe nije izričito propisala ropstvo u domaćinstvu kao kazneno djelo." Ropstvo i služenje nisu, kao takvi, klasificirani kao kazneno djelo niti u francuskom kaznenom zakonodavstvu.

G.i gđa B., koji su kazneno gonjeni prema članku 225-13 i 225-14 Kaznenog zakona, nisu osuđeni prema kaznenom zakonu. U vezi s time, Sud je utvrdio da je, budući da glavni javni tužitelj nije uložio reviziju protiv presude žalbenog suda od 19. listopada 2000, žalba kasacijskom sudu upućena samo u odnosu na građanski aspekt predmeta, pa je oslobađajuća kaznena presuda, u odnosu na g. i gđu B., postala pravomoćna. Osim toga, prema izvještaju iz 2001. godine, združenih odbora francuske nacionalne skupštine, koji se odnosio na različite oblike suvremenog ropstva, navedene odredbe kaznenog zakona bile su otvorene za vrlo različite interpretacije sudova.

Pod takvim okolnostima, Sud je utvrdio da kazneno zakonodavstvo koje je bilo na snazi u relevantno vrijeme nije omogućilo podnositeljici posebnu i djelotvornu zaštitu protiv radnji koje su je učinile žrtvom. Naglasio je da se traže vrlo visoki standardi u odnosu na zaštitu navedenih ljudskih prava i temeljnih sloboda i da neizbježno traže veću čvrstoću u ocjeni povrede prava temeljnih vrijednosti demokratskog društva.

Slijedom rečenog, Sud je zaključio da Francuska nije ispunila pozitivnu obvezu u smislu članka 4.

U odnosu na članak 41. (pravična naknada) Konvencije, Sud je podnositeljici dodijelio 26 209.69 EUR na ime troškova postupka. Budući da gđica Siliadin nije tražila naknadu štete, Sud joj je nije dodijelio.